

*Selye János Egyetem
Református Teológiai Kar*

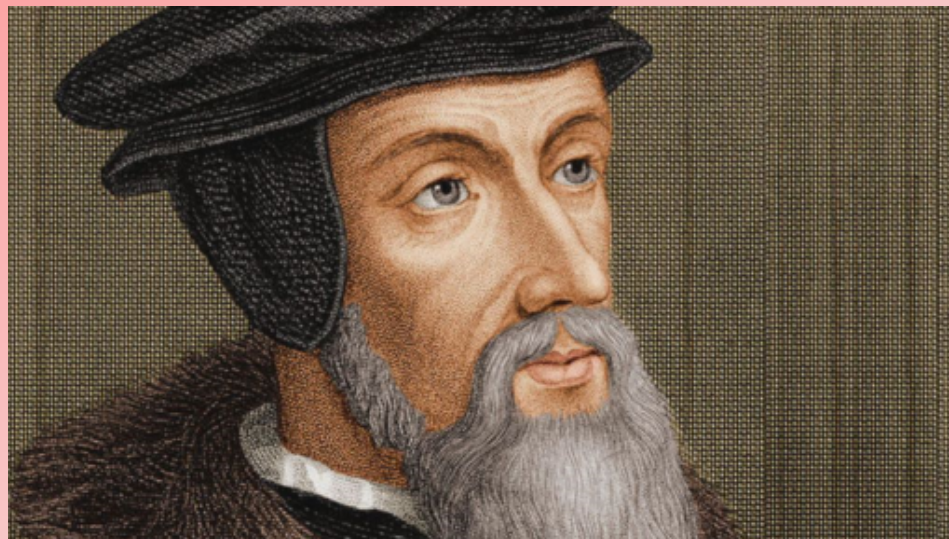
Koncz Eszter

*IV. éves református
teológushallgató*

Isten Gondviselő Munkájának Aspektusai

TDK dolgozat

bemutató

"... a legeslegnagyobb nyomorúság az isteni gondviselés nem ismerése, s viszont a legnagyobb boldogság annak megismerése." (Kálvin János)

Bevezető gondolat

Kálvin e sorokkal fejezi ki az Isteni gondviselés fontosságát, melyben azt fogalmazza meg, hogy a boldogságot a gondviselés megismerése adja. Számomra személyes kérdésként fogalmazódnak meg a következők: Honnan ismerhetem meg Isten gondviselését, miben nyilvánult meg Isten gondviselése a világ iránt, és benne felém? Hogyan tapasztalhatom meg Isten gondviselését, és majdani református lelkészként hitelesen, személyes hitvallásként, hogyan adhatom át mindazon tanítását és annak aspektusait a rám bízottak felé?

Hogyan világíthatok rá gondviselésére Isten munkatársaként, hogy végül ők is szívükben megvilágosodva felismerjék egyen-egyeként az Igéből, és hit által, személyes hitvallásként elmondhatják, hogy az Isten gondot visel rám?

Itt számomra lényeges kifejezés az, hogy személyesen őrá, mert talán egy gyermek és egy felnőtt életében is a legnagyobb kihívás, annak hite és szívbeli megtapasztalása, hogy ebben a hatalmas világban, közel hétmilliárd ember közül, egyedül ő a fontos, azaz fontos vagyok valakinek, Van valaki, aki számára boldogság az, hogy élek, és kicsiny életemről szüntelenül gondot visel, mindazt szívbeli örömmel téve.

A kérdés tehát az, hogy Isten, aki megteremtette a világot, és kitől kaptam életemet, arra, hogyan visel gondot? A világban és az életemben végzett munkájából, hogyan ismerhetem fel azt, hogy valóban Istennek tökéletes terve volt az életem felől, és annak eseményei, legyen az bármiféle magasság vagy mélység, nem a véletlenek sorozata csupán, hanem azok által vezet egy cél felé? Hogyan tanít tehát mindezekről a Szentírás, hogyan vall erről maga Isten?

Dolgozatomban ezért, azokat a lényeges kérdéseket vizsgáltam meg, és kerestem választ, melyek a gondviselő Isten személyére és cselekedetére mutatnak rá, hogy a Szentírás hiteles forrásából, a teológusok, reformátorok véleménye és meglátása alapján, a teremtés igazságában, a gondviselés eszközeiben, az imádság által, az ember engedelmisségében vagy netán engedetlenségében, valamint az egyházban, hitvallásainkban, hogyan jelent és jelenik meg Isten gondviselése, mindezt az Ige hiteles mérlegére téve.

Biblia tanítása a gondviselésről

A fogalom gyökere már a Kr. e. az V. században megtalálható volt a görög filozófiában.

Anaxagorasz (ie.500/497-ie.428/427) szerint a világban és az emberi testben lévő rend. A görög kegyes ember önmaga és városállamának gondviselését isteneinek kezében tudta.

A politeista hitre épülő vallásban a gondviselés fogalma egy egységes, világmeghatározó princípiummá alakult.

A sztoikus filozófia középpontjába állította rendszerének a gondviselés fogalmát

A keresztény teológia számára a fenti értelmezés teljességgel idegen az Ószövetségtől és az Újszövetségtől egyaránt.

A gondviselés fogalmán hite szerint az egy igaz Istennek a teremtett világot és benne hangsúlyozottan az embert fenntartó, kormányzó és általa előre meghatározott célja felé vezető tevékenységét érti

A Biblia nem is fogalomként kezeli az Isten gondviselését, hanem magára a gondviselő cselekedeteire világít rá, mely bizonyosságul végighúzódik az egész Szentíráson át

"Professzor Sebestyén Jenő így fogalmaz erről: "Maga a gondviselés szó nincs meg a Szentírásban, de a neki megfelelő gondolat át meg át szövi a Bibliát."

Zsoltáros írója megvallja: "Mindeneknek Te adsz táplálékot az alkalmas időben." (Zsolt 145,15).

Biblia tanítása a gondviselésről

Isten gondviselése az Ószövetségben

Az Ószövetségben Isten gondviselése sok helyen megjelenik, mint fogalom és általa végzett cselekedet, sőt végighúzódik az egész Szentíráson át. Isten gondviselő szeretete a teremtéshez, az első emberpárhoz, a pátriárkákhoz, a prófétákhoz, és különös módon Izrael népéhez való viszonyában, pásztorolásában és az egész teremtett világ gondviselésében nyilvánult meg, amelyről számos bibliai Ige tanúskodik,

Isten teremtői munkájával alapozta meg a gondviselésben való bizalmat, azaz a gondviselésbe vetett hitet. A gondviselés hite a teremtés hitén nyugszik, Isten irántunk való szeretetéből fakadt már a teremtői munkája is, éppen ezért kell bizalommal lennünk, abban az Istenben, akinek gondviselése már ekkor kiterjedt az egész teremtett világra, még az egészen apró teremtményeire is.

Isten gondviselésének eszköze jelent meg az özönvíz idején is (1Móz 6-9), melynek eszköze a bárka volt. A bárka szó, még ezen kívül, egyszer fordul elő a Szentírásban, annak a hajócskának a neve, amelyben a gyermek Mózeset a Nílus vizére tették (2Móz 2,3). Mindkét esetben a haláltól való megmentés, és az életre való megtartás volt Isten áldott terve.

Ez a kiválasztó gondviselés volt a választott néppel, amikor Mózes szabadítóul rendelte közéjük. Az egyiptomi tízcsapás idején, amikor Gósen földjét megőrizte tőle az Úr (2Móz 8,18). A szabadulás éjszakájának megőrzése idején, a páskabarány vére által (2Móz 12,13) és a Vörös-tengeren való átkelés csodájában is jelen volt Isten gondviselő tette, mikor az őket üldöző egyiptomiak közé, sötét felhő által, eltakarta az üldözötteket, mely Isten, oltalmazó gondviselésének a jele volt. Majd a csodája által, mikor a tengert az erős keleti széllel kettéválasztotta (2Móz 14,21-22). Megjelent Isten gondviselése a pusztában való vezetésekor, amikor nappal felhő, éjjel pedig tűzoszlopban vezette népét (2Móz 13,21). Rendelkezett mannáról, amely igazán mindennapi kenyérükké lett, mert, akj fölőslégbe gyűjtött a pusztai kenyérből, annak feleslege megromlott, ezzel rávilágítva arra, hogy Istenre kell bíznia magát, akj gondot visel rá mindennap (2Móz 16,16-35).

Biblia tanítása a gondviselésről

Isten gondviselése az Újszövetségben

Jézus Krisztus a gondviselésről való tanítása nem a világnézetéről szólt, nem a világ felé terelte az emberek figyelmét, tekintetét és szívét, hanem az Atyának végtelen szeretetére mutatott rá. Kijelentette az Atya mindenhatóságát és ígéreteit az Ővéi számára, akinek gondoskodó szeretete megjelent mind a természetben, mind az állatvilágban, az emberiség életében, csodáiban, és legfőképp az üdvösség útjára vezetésében, a Fia, értük, értünk, bűnösökért való áldozatában (Jn3,16)

Jézus arról tanított, hogy Ő a mindenható Atya, aki mindenkiről gondot visel, erre kér bennünket is, hogy "szeresd felebarátodat", ez a felebaráti szeretet parancsa, minden embert különbségtétel nélkül (Mt 22,39). Ez a szeretet parancsa, mely megtanít bennünket minden ember felé, de még az ellenség iránti szeretet magatartására is. A mi szeretetünk nem a másik emberre, hanem Isten szeretetére válaszol, aki előbb szeretett bennünket, minthogy mi szeretnénk volna Őt (1Jn 4,19). Ezt a szeretetet, jóságot és imádságos erőt kell, hogy sugározzuk, mely csak abból a szeretetből telik,

Teremtés és gondviselés

Isten megtanít minden teremtő munkásságára bennünket úgy tekinteni, hogy azt ne csak a magunk, hanem az Ő szemszögéből vizsgáljuk. Hiszen minden, ami a szemünk előtt végbemegy, az Ő időfeletti teljes valóságához kapcsolódik. Isten minden tevékenysége, amit ebben a világban cselekszik, öröktől fogva Őbenne, el volt tervezve. Az Ő előre elrendelt munkásságai között különbséget téve, nevezhetjük azt belső és külső tevékenységnek.

Teremtés és a gondviselés nem külön munkája Istennek, hanem egy cselekvésnek egyazon isteni akaratnak két teljesítménye. Isten megteremtette, majd fenntartja és igazgatja a világot.

Hiszen Isten nem pillanatnyi teremtő. Ha ez így lenne, akkor azt jelentené, hogy magára hagyta, ahogyan a deizmus tévesen vallotta. Isten jelenléte viszont a világ állandó fennmaradásában is tündöklök, bizonyítva ezzel jelenvaló erejét. A teremtést és a gondviselést tehát nem lehet szétválasztani, hiszen a világkormányzás és a gondviselés a szakadatlan világteremtés, mert: "Mindem Őbenne állt fenn." (Kol 1,17.)

Isten gondviselésének elemei

Coservatio

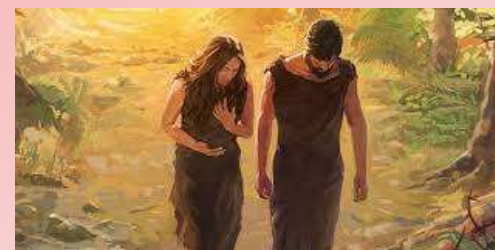
Ez a kifelé irányuló gondviselő munkája Istennek kapcsolódik közvetlenül a teremtői munkájához. Egy név alatt is említik, hogy "providentia Dei", azaz gondviselő Isten, mert Istennek e munkájában is gondja van a világra, azon felül is, hogy azt megteremtette. A világ megőrzésének ezen aspektusa arra utal, hogy Isten az általa teremtett világot, a káosz pusztító erőtől megőrzi, és nem hagyja, hogy megsemmisülésbe jusson. Ez nem egyfajta passzív megnyugvását fejezi ki a részéről, hanem az eszkatológikus értelmét kell, hogy megragadjuk benne.

Concursus

E tevékenységét mondhatjuk úgy is, hogy együtt futása a világgal, így hangsúlyossá és egyértelművé téve, hogy a világ: "Őbenne él és mozog." (ApCsel 17.28) A Teremtő Isten, csak úgy tudja létben tartani ezt a világot, és rá gondot viselni, hogyha folytonosan jelen van a világban, és kiterjeszti hatását teremtményeinek tevékenységeire. Isten e gondviselő munkájába beleépíti a látható, és a láthatatlan teremtett világot is. Ezáltal áldott eszközeivé tette teremtményeit és az embert, kiknek hatással van cselekedeteire is. Isten éppen ezért nem mechanikus, hanem organikus úton visel gondot róla.

Gubernatio

Ő mégsem múlt el szeretni a világot és benne az embert, mert a bűneset ellenére sem mondott le a róla. Nem mondott le tulajdonjogáról, és nem engedte és nem adta át a gonosznak, hanem továbbra is vezet, kormányozza azt, az Ő végső célja felé. Bizonyosság erre, hogy a világ a bűneset ellenére, továbbra is élhető. Arra kérdésre, hogy miért is nem történt meg az, hogy a világban elhatalmasodott bűn által, és az élet lehetetlenné vált volna benne, arra a választ, Isten, kormányzó, gondviselésének munkájából ismerte fel, Kálvin és melyet így nevezett el: "Féken tartó kegyelem."

Isten gondviselésének eszközei

Engedelmesség szerepe

Isten gondviselő munkája által eszközökkel, vagy azok nélkül átöleli a múltat, a jelent és a jövőt. Ebbe a munkájába beállíthatja a természeti erőt, élő vagy élettelen teremtményt, és magát az embert is. Kizárva így a fatalizmust, mely által mi emberek nem merülünk el a tétlenség mélyében, és így munkatársává leszünk Istennek, gondviselő tetteiben. Ő bizony számon kéri mindazokat, kiknek gondviselését ránk bízta, legyen az hozzátartozónk, szerettünk, felebarátunk.

Erről az engedelmes és alázatos szívvel végzett szolgálattal hiányáról mondja az apostoli tanítás, hogy, ha valaki nem visel gondot az övéről, akkor a hitet tagadja meg és rosszabb a hitetlenektől is (1Tim 5.8).

Imádság szerepe

A gondviselés és a hit és az engedelmesség és az engedetlenség szoros kapcsolata mellett, szintén nagyon fontos az imádság szerepe. A gondviselés megtapasztalása hálára indítja az ember szívét. Dicséretet is kell mondania, hiszen Isten nem hagyta sorsára sem a világot, sem, pedig az embert, akjt Igéje által meg is szólít eképpen: Hol vagy? Hol a te felebarátod? Mit cselekszel?

Engedetlenség szerepe

Isten van, hogy gondviselő munkáját eszközök nélkül vagy az eszköz ellenére például, gonoszok, gonosz cselekedeteik által végzi. Kérdezhetjük ennek ismeretében, hogy Isten, hogyan használhatja fel őket gondviselő munkája eszközeül, és mindazt úgy téve, hogy Ő Isten marad, a gonosztevő pedig, gonosztevő marad.

Azoknak a téves gondolatai és érvei miatt, akik a bűnt menteni akarták, és kérdéseik arra, irányultak többek között, hogy miért kell, a tolvajt büntetni, aki kirabolja azt, akjt Isten szegénységgel akart súlytani. Kálvin válasza pedig erre az volt, hogy: "Én tagadom, hogy Isten akaratát szolgálnák, hiszen csak önös vágyaik, gonosz szenvedélyeik azok, melyek hajtották, nem pedig az Isten gondviselő parancsának való engedelmessége."

Hitvallásaink tanítása a gondviselésről

Gondviselés a Heidelbergi Kátében

"Amiket Isten teremtett azokat, örök tanácsa és gondviselése által fenntartja és igazgatja is." A világot Isten fenntartja és igazgatja, melyre tekintettel kell lennünk akkor, amikor Isten teremtő munkájáról beszélünk. Hozzá tartozik a teremtéshez az is, hogy ma élünk, melyhez nélkülözhetetlen volt az, hogy Isten ne csak teremtő, hanem fenntartó és világkormányzó Isten legyen. A Káté, erre akar rávilágítani, az Istennek örökkés tanácsára és gondviselésére." A teremtés a semmiből való alkotás, és a gondviselés, pedig ennek a meglévő teremtésnek a megtartása. Az, hogy mi volt Istennek a világ megalkotásával az eredeti szándéka, azt a református tradíció a Kátéval is hangsúlyozza.

Gondviselés a II. Helvét Hitvallásban

"Hisszük, hogy ennek a bölcs, örökkévaló és mindenható Istennek, a gondviselése tart fenn és igazgat mindent égen, földön és minden teremtményben."

Isten gondviseléséről a II Helvét Hitvallás 8. része tanít bennünket. Tanítása szerint Isten gondviselésén azt érti, hogy a maga hatalmával mindent fenntart és igazgat, jóságával vezet. Isten nemcsak a nagy dolgokban, de a legkisebbekben is gondja van ránk. Gondviselésével védelmez a betegségekkel és minden veszedelemmel szemben. Megújít, táplál és megőriz minket és minden, ami velünk történik, azt javunkra fordítja. Tőle várhatjuk minden bölcsességünket, a benne való előrehaladást az Isten adja az embernek. A gondviselés vigasztaló evangéliuma, pedig az, hogy nekünk még a fejünknek hajszálai is mind számon vannak tartva (Mt 6,26).

Gyermekek tanítása Isten gondviselő munkájáról

Gyermekistentiszteleten

A gyermekistentiszteleteken elhangzó bibliai történetekben is szinte mindenhol rámutathatunk Isten gondviselő munkájára, de vannak bizonyos részei, melyeket jobban ki lehet hangsúlyozni, a gyülekezet gyermek-istentiszteletének keretein belül. Az imádság fontosságára (Lk 11,1-13), a felebaráti szeretetre (Lk 10,25-37), Jézus Krisztus, mint Pásztor vezetésére (Jn 10), Szentlélek munkájára (ApCsel 2). Az alkalmakon résztvevő gyermekek persze már rendelkeznek előzetes bibliai ismeretekkel a hittanóráik kapcsán, de ki lehet és kell is hangsúlyozni a gyülekezet fontosságát, amelynek ők tagjai, családjaiikkal együtt. Lényeges rámutatni a gyülekezeten belüli Isten gondviselő munkájára, hogy mennyire fontos Isten számára az egyház, és benne a gyülekezeti tagok. Rávilágítva arra, hogy az egymás felé való szeretetük és gondviselésük által megtapasztalhatják Isten gondviselő szeretetét. Végül persze, ami nagyon fontos, hogy ők személy szerint gyermekei Jézus Krisztus által Istennek, és tagjai az Ő nyájának, aki ahogyan őrre gondot visel, éppen úgy teszi családjával és lelkij családjával, a gyülekezettel is.

Hittanórán

Isten gondviselő munkájáról elmondhatjuk, hogy szinte minden hittanórán felfedezhető. Ki lehet hangsúlyozni az ószövetségi és az újszövetségi bibliai történetek üzeneteként. Konkrét témafeldolgozásként a Református Pedagógiai Intézet Tanmenete szerint ezeken a hittanórákon jelennek meg, osztályokra lebontva. A táblázat továbbá tartalmazza azokat a bibliai történeteket, témafeldolgozásokat, melyeket tanítani szeretnék még a majdani hittanórák keretein belül, melyeknek központi üzeneteként rávilágíthatók az Isten gondviselő szeretetére, gondviselésének bármely aspektusára.

Tanítás Isten gondviselő munkájáról

Konfirmáció

A konfirmációs felkészítő alkalmakon, Isten gondviselő munkájáról szóló tanítás során a 26; 27; 28. Káté kérdés-feleletek, azok, melyek beszélhetnek Isten gondviselő munkájáról. Miért is van rá, oly nagy szükség, hogy megismerjék Isten gondviselő munkáját a felkészítés során és ennek ismerete és hite, hogyan is segíti el őket abban, hogy szívükben teljes bizodalommal és hittel tehessenek vallást, Jézus Krisztusról, mint Megváltójukról?

Ebben segítségül hívva az Apostoli Hitvallást és az Úr Jézustól tanult imádságot. Rávilágítva és megerősítve, azt a tényt, hogy Istennek köszönhetik életüket és Benne bízhatnak, mert Jézus Krisztus által, szólíthatják úgy, hogy Atyánk, Akit megismerhetnek, mint teremtő, aki a teremtés munkája után sem hagyta magára a világot, és azóta is fenntart és igazgat.

Választ kaphatnak tehát kérdéseikre a Káté kérdés-feleleteiből. Bátorítást, hitben megerősítést és életüknek ezen fontos szakaszában. Utmutató, iránytű lehet és rámutathat arra, aki eddig is vezette, ezután is vezetni szeretné őket gondviselő szeretetével, életüknek útján és ennek hite csakis Jézus Krisztusba vetett szívbeli bizodalmon alapulhat és kell is, hogy megnyugodjon, hogy elmondhassák: "Tudom, hogy Kinek hittem..."

Kálvin tanítása a gondviselésről

Isten ura és ereje ennek a világnak és mindenhatósága soha meg nem szűnik. A világban jelen időben is megnyilvánul az Ő mindenhatósága, úgy, hogy fenntartja és abba "hatóerőt" csepegtet, mert nélküle mozdulni sem tudna a világ. Végül mindent a bölcsessége szerint igazgat, vezet a maga célja felé.

Kálvin azt a fogalmat, hogy "Deus providebit", Isten gondoskodik, Mózes első könyvének ezen Igeverse alapján mutatta ki: "Ábrahám azt felelte: "Fiam, Isten majd gondoskodik magának egészen elégő áldozatról!" (1Móz 22,8) Ebből az Igéből ismerte fel, hogy Istennek nemcsak előre tudását jelenti az a szó, hogy providentia, hanem jelenti a teremtményről való gondoskodását, azaz magát a cselekedetet is. Ezen oknál fogva is, az Institutio régi német fordítása, "Fürséhung" vagy "Versehung", gondviselés, gondoskodás szavaival fordította a providentia szót.

Kálvin egyetlen szemszögből vizsgálta Isten gondviselését, mégpedig Jézus Krisztusban való isteni kijelentés alapján. A reformátor mindenütt a Szentháromság Isten jóságát és hatalmát magasztalja, amely megjelent Jézus Krisztusban az Ő egyszülött Fiában. Egészen közel kellett jönnie Jézusban az emberhez, azért, hogy elhiggyük, azt az igazságot, hogy Ő hűséges Atyaként rólunk gondoskodik, a világot fenntartja és kormányozza.

Zárógondolatok

A teremtett világban végzett gondviselése az Ő áldott formáló kezének munkája és szerető Atyai szívének előre elrendelt akarata. Éppen ezért kapott hangsúlyt szakdolgozatomban a teremtés igazsága és annak folyamatos fenntartása, kormányzása és a benne való munkálkodása. Azért fontos a teremtésben való hit, mert ha elhiszem, hogy Isten a világ teremtője, akkor hiszem azt is, hogy engem is Ő teremtett, és ezért rólam gondot is visel. Így a teremtés hite elengedhetetlen, mert elválaszthatatlanul összefügg a gondviselés hitével. Ezekre úgy próbáltam rávilágítani, hogy megmutattam a világban folyamatosan jelenlevő Isten munkáját gondviselő eszközei által.

Éppen ezért egyedül a hit és az Istenbe vetett bizalom által láthatjuk meg: ahogyan Ő a világ felől, úgy a mi életünk felől is rendelkezett, mely nem a véletlen műve csupán, hanem szeretetének bizonyítéka. Így ami az övé, azt megőrzi, vezeti, ahogyan a világgal is teszi. Ezt láthatjuk meg a bibliai szereplők igaz történeteiben is.

Szintén a hit nyitja fel a szemünket arra, hogy Ő nemcsak gondviselőnk, hanem Megváltónk is. Nem csak gondviselése töredékeivel akar minket megajándékozni, hanem önmagát adja az egész világnak, és benne minden embernek, Fiában, Jézus Krisztusban. Aki kereszthalálával és feltámadásának csodájával elvégezte - lelkünk örök életére nézve - legnagyobb tettét. Ez egyedül az Atya, irántunk, bűnösök iránt való, legnagyobb gondviselő szeretetének bizonyítéka. Ő már közvetlen a bűneset után megígérte proto-Evangéliumként, hogy eljön majd az, aki a kígyó fejére taposva megnyitja az utat vissza az Atyához, minden ember számára.

Van-e valaki, akinek fontosak vagyunk és igen drágák, és boldog azért, hogy mi élünk? Szakdolgozatom bevezetésében feltett ezen kérdésre Ő adja meg a választ eképpen: "Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, örökre enyém vagy." "Mert én szeretlek téged." Az Ő gondviselése őrzi, akít megváltott, és név szerint számon tartja, mert az Övé. Ez az Isten kimondhatatlan ajándéka Jézus Krisztusban.

Példák Isten gondviselésére képekkel

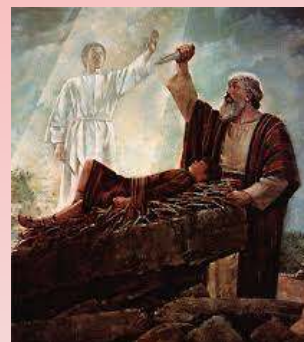
Mózes vizet fakaszt a szomjazó népek Isten gondviselésének jeléül

Isten nappal felhőszeleppel, éjjel tűzszéleppel vezet a népet

Isten megmenti a csecsemő Mózes előtt az öléből kőhamukból

Isten viátzu megpróbálta Ábrahám hitét, megajálja fiával Izáákkal

Isten a pusztában gondot viselt népéül

Isten megmenti József életét és öléből teszi

Mózes szétválasztja a tengert Isten csodájával

Isten megajálja Ráth életét engedelmességéül és Boázsal kprótt házasságát

A Bárány vére megment

Jézus Jánosra bízza feleségéül Máriát

„Mert úgy szeretle Isten a világot, hogy egyetlen Fíát adta, hogy aki hisz öbenn, el ne vesszen, hanem örök életé legyen.” Jn. 3,16

„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg...

Mivel drágának tartalak, és becsesnek, mivel szeretlek, azért embereket adok helyetted, életedért nemzeteket. Ne félj, mert én veled vagyok!”

Ézs.43,1/6-2,4-5

Hálás köszönettel és áldáskívánással:

Koncz Eszter

*Kecskemét
2020*

Egyedül Istené legyen minden Dicsőség!